

Barbie die de kunst van 't relativieren relativeert

tekst & foto's: Dora Brandt

De expositie van keramische installaties en objecten van Margreet Hajee (1958) in het Kunstenlab in Deventer had eigenlijk een jaar eerder zullen plaatsvinden... Terwijl ze, met de figuur *Barbie* als uitgangspunt, bezig was aan een onderzoek naar het ideaal van een bepaald schoonheidsbeeld en de verhouding daarvan tot de werkelijkheid, kreeg dit een onverwacht bizarre en persoonlijke lading, toen bij haar darmkanker werd geconstateerd. Ondanks en dankzij deze ingrijpende ervaring is nu haar expositie *Onbeperkt houdbaar* in de grote ruimte van het Kunstenlab. Na veelvuldig samenwerken en exposeren met anderen is dit het eerste grote project van haarzelf, waarmee zij zich bewust als beeldend kunstenaar presenteert. Dat is een belangrijke stap in haar ontwikkeling. Hajee, afkomstig uit de keramiektraditie, was tot nu toe vooral gericht op vorm en kleur, op volmaakte ambachtelijkheid. In haar nieuwe werk verrijkt zij deze kwaliteiten met inhoud.

Sinds 1959 bestaan er op de aardbol meer dan een miljard exemplaren van *Barbie*, de wereldberoemde pop die, ongebruikelijk in poppenland, beschikt over een volwassen lichaam. *Barbie* is met haar lange benen, wespentaille, grote borsten, lange haar en inmiddels de vijftigste verjaardag achter de ranke rug nog altijd razend populair. Er zijn verzamelbeurzen en dagen aan haar gewijd (volwassenen komen er in outfits van *Barbie* en haar mannelijk equivalent Ken) en in geen speelgoedzaak ontbreekt de belichaming van het Amerikaanse, aan vrouwen opgelegde schoonheidsideaal.

De kassa blijft wereldwijd rinkelen, want de materiële behoeften van mevrouw zijn niet gering, getuige de noodzakelijk aan te schaffen garderobe en bijbehorende attributen om het schepsel in spel tot leven te wekken. Meisjes zijn verslingerd aan *Barbie* en haar imperium, of kunnen er niets mee.

Ritmisch keramisch tapijt

Hajee kreeg een paar jaar geleden, door de verhuizing van haar ouders, drie *Barbies* terug. Ze speelde er haast nooit mee en vroeg zich bij het weerzien in opperste verbazing af: 'Wat heeft zo'n barbiepop in 's hemelsnaam te maken met hoe een vrouw er werkelijk uitziet, wie bepaalt dat en waarom?' De vragen lieten haar niet los en zij koos ervoor om hier via het fysieke werken met klei vorm aan te geven, de enige weg voor Hajee om duidelijkheid over en grip te krijgen op wat haar bezig houdt. Zo wordt *Barbie* vertrekpunt voor een kritisch, relativierend en humoristisch project over de betekenis van lichamelijke schoonheid onder de verwijzende titel *Onbeperkt houdbaar*. Aan de ene kant vanwege de link met de spraakmakende film *Beperkt houdbaar* van Sunny Bergman en aan de andere kant vanwege de indrukwekkende levensduur van klei, zoals nogal eens blijkt uit voorwerpen die aan het daglicht komen bij opgravingen.

Het bekende Chinese terracottaleger van achtduizend soldaten indachtig wilde Hajee eerst een leger maken van evenzo veel *barbies*, ook overwoog ze slechts een

de ROSKAM

Een wand met feestelijke vrouwenborsten, omdat borsten mooi zijn; een wand met billen en anussen omdat, ja, geen idee eigenlijk, maar later ervaart de kunstenaar dit als intuïtief weten van wat haar mogelijk te wachten stond.

enkele *Barbie* op te stellen in een dan verder leeg te laten ruimte. Toen ze hoorde dat ze kanker had wilde de kunstenaar er bij wijze van bezweringsritueel duizend maken, want als je duizend kraanvogels vouwt, word je beter, volgens een Japans sprookje.

Tenslotte stond Hajee zichzelf toe niet te focussen op een getal, maar te kiezen voor een hoeveelheid die toereikend is voor een ruitvormige beeldopbouw van het *Barbie*-legioen, een opstelling die een maximum aan ruimtelijke spreiding mogelijk maakt en massaliteit suggereert. Het is een grotesk beeld, gelijktijdig onthutsend en hilarisch, die rijen *Barbies* die in gesloten gelid afwisselend met gestrekte rechterarm of linkerbeen naar voren snellen. Ze vormen een ritmisch keramisch tapijt met patronen in gedekte wit-, zwart- en bruintinten.

Felrode pumps, blauwe sandaaltjes, gifgroene enkellaarsjes, paarse slippertjes, knalroze laarzen, gele sportschoenen, kortom het door Hajee uit Hongkong betrokken poppenschoeisel aan hun voeten voegt kleur toe aan het geheel.

De gestekte mens

Een kudde vrouwen met perfecte maten, afkomstig uit de gietmallen voor de vloeibare klei, die Hajee gebruikt voor het maken van de

afzonderlijke lichaamsdelen waaruit ze de *barbies* samenstelt. De individualiteit is opgeheven.

Bij het werken aan het project voelt Hajee zich soms net een plastisch chirurg. Mensen hebben de drang lang te willen leven en er vooral goed uit te blijven zien. Ze zijn zelfs bereid voor veel geld aan zich te laten sleutelen uit puur cosmetische overwegingen. 'Wat blijft er over van een ideale mens, een fraaie buitenkant, een standaardgevalletje, is er nog sprake van eigenheid?', vraagt de kunstenaar zich af. Hajee visualiseert dit met een in de ruimte opgestelde broeikas, waar eendere menselijke lichaamsdelen, armen, benen, hoofden, als stekjes worden gekweekt en in verschillende groeistadia in grote potten teelaarde staan. De volmaakte mens in de maak.

Zo simpel kan het zijn, mits het basis-materiaal maar aan de gestelde eisen voldoet natuurlijk. De opgelegde dwang tot lichaamscultus bekritiseert Hajee met een ander sterk beeld van fitnessende *Barbies* op een spiegelend oppervlak, omzoomd door een brede rand in de naargeestige bruine kleur van de door haar gehate gymnastiekmaten van vroeger op school.

De poppen staan in de meest rare, verkrampte standjes en sommige lijkt de zelfkwellling om in vorm te blijven haast af te lezen.

'Wat doe je jezelf aan?', denkt Hajee, die vindt dat mensen het niet zouden moeten willen naar een voorgeschreven uiterlijk te streven.

Naast nog enkele ruimtelijke *Barbie*-werken zijn er keramische objecten voor aan de muur waarvan ze de meeste al maakte voor ze ziek werd.

Een wand met feestelijke vrouwenborsten, omdat borsten mooi zijn; een wand met billen en anussen omdat, ja, geen idee eigenlijk, maar later ervaart zij dit als intuïtief weten van wat haar mogelijk te wachten stond.

De laatste maand ontstaan er vanuit het *Barbie*-materiaal nog nieuwe wandobjecten; zo'n perfect been of perfecte arm zou toch in combinatie met een perfecte penis niet anders dan de ultieme dildo moeten opleveren en zou het toppunt daarvan er dan niet één zijn, die zelfs voorzien is van een complete *Barbie*? Hajee maakt en presenteert op basis hiervan een vrolijke collectie dildo's.

Het wordingsproces van *Onbeperkt houdbaar* is beschreven in het gelijknamige bij de opening verschenen boek, verkrijgbaar via www.margreethajee.nl. In beeld en woord weet zij openhartig en integer duidelijk te maken, dat de onvolmaaktheid en kwetsbaarheid van de mens voor haar vanzelfsprekend zijn.

■